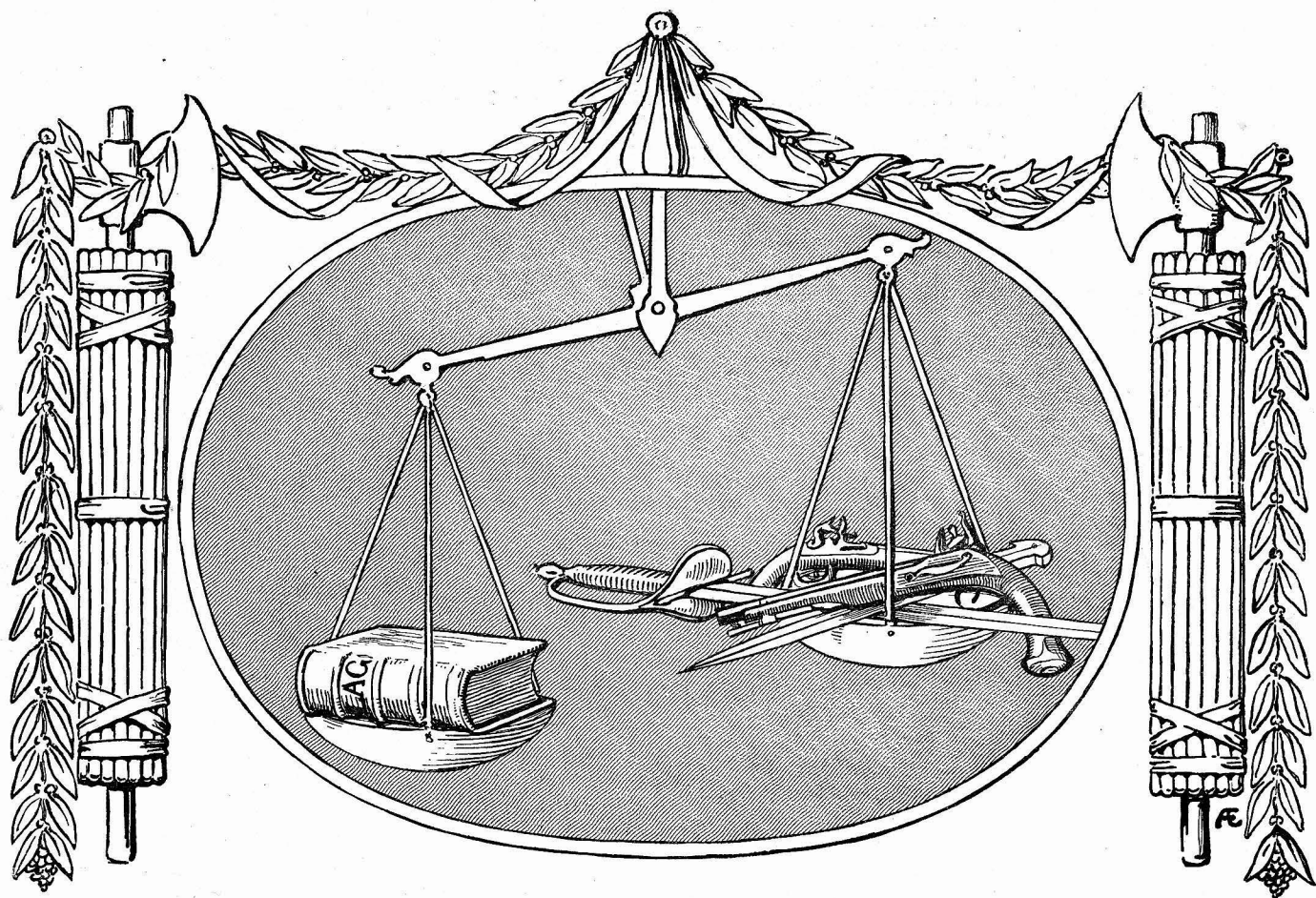




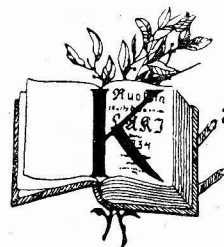
# VÄNRIKKI STOOLIN TARINAT

PORVOSSA  
WERNER SÖDERSTRÖM

Kymmenes vihko



## MAAHERRA.



Kasvaako maine tanterella vaan,  
Jot uljaan urhon veri kostuttaa,  
Ja eikö aseetonkin toisinaan  
Voi miehuutt' osottaa?

Syvällä Suomess' oli kätkynyt  
Mies, rauhan mies jo nuorest' ijästään,  
Rauhassa vanhenneena hoiti nyt  
Maaherran-lääniään.

Wibeliuksen nimensä, — se korkean  
Ei suvun ollut, arvokas tok' on:  
Se hänen nimenään sai kunnian  
Ja nousi arvohon.

Kultaiset päivät vankan miehuuden  
Hän rauhan toimiss' oli viettänyt.  
Nyt sota riehui maassa isien,  
Hän vanhus oli nyt.

Saaliina raastettuna ystävän  
Ja vihollisen kesken vuorottain,  
Sai levon, rauhan antaa alttiiks hän  
Hyväksi voittajain.

Lakia suojella, ja huojentaa  
Maan kuormaa, pyhä tehtävänsä on,  
Siks ei hän päivin koskaan rauhaa saa,  
Siks yökin uneton.

Näin kerran yksin virkahuoneessaan  
Hän istuu kera kahden sihteerin;  
Hän murtuneelta näyttää, vait on vaan,  
Ja vaiti toisetkin.

Lepoa ois hän suonut, hetkeks vaan;  
Se liikaa on. Taas ovi avaantuu,  
Ja, aseellinen joukko seurassaan,  
Soturi ilmaantuu.

Soturi tuo se Ryssäin voimien  
Pääkenraal' on, ei mikään halvempi;  
Perällen astuu hän ja uhaten  
Tuiskaisee jyrkästi:

«Maaherra, taistelu on päättynyt,  
Tän maan jo meille asevoima soi;  
Kuin taistella sen miehet vielä nyt  
Riveissä Ruotsin voi?»

«Kas, tuoss' on kynä, tuohon istukaa  
Ja kirjoittakaa käsky ankarin:  
Se tavaran ja hengen pitää saa,  
Ken palaa kotihin;

Mut hurjana ken vielä niskurois  
Herraansa, keisaria vastahan,  
Sen suku armott' ajetahan pois  
Talostaan, maaltahan.»

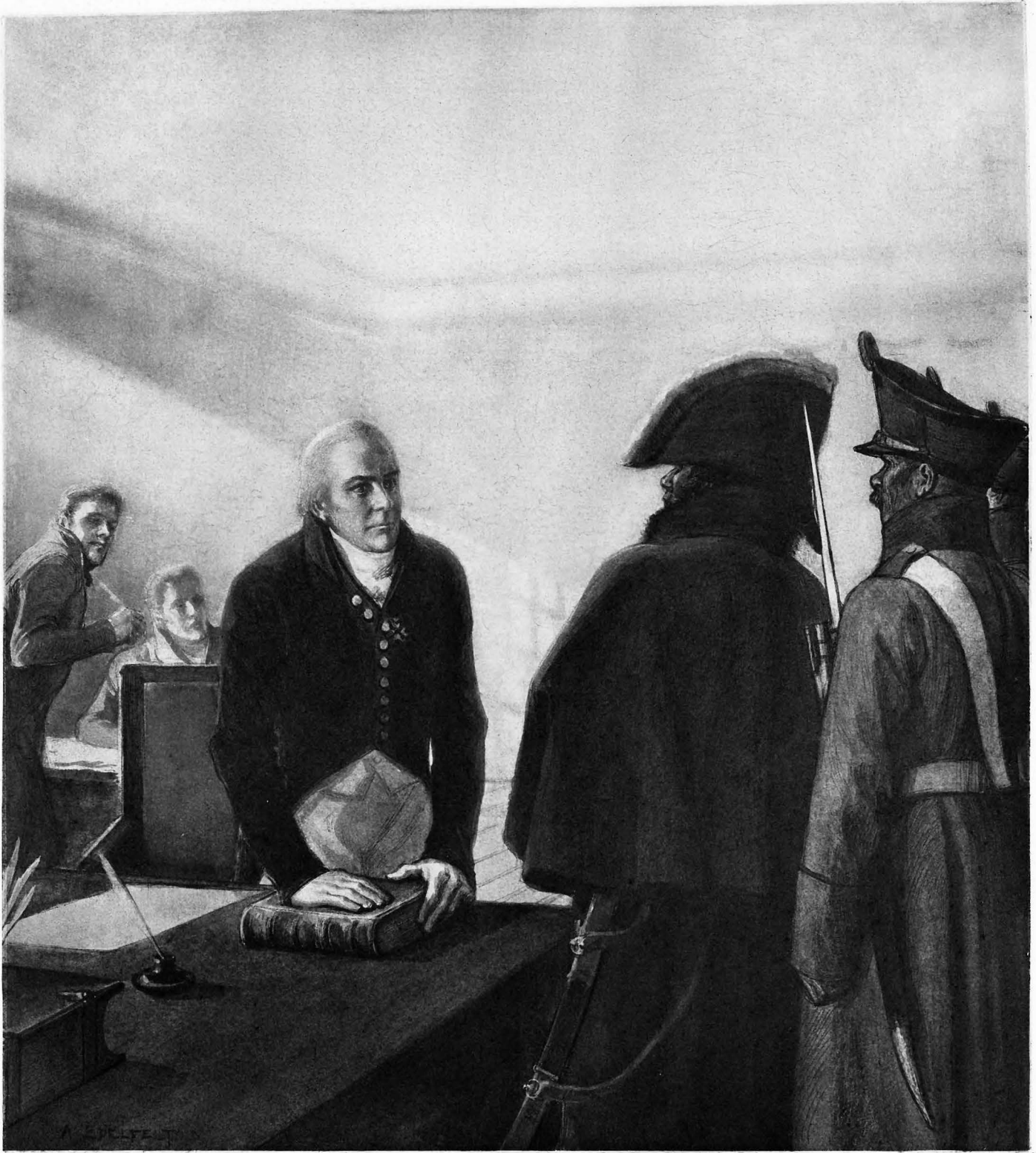
«Te ymmärrätte, kirjoittakaa niin.»  
Hän päätti, uhkan hymy huulillaan.  
Wibelius katsoo tuomar'pöytään, siin'  
On laki Ruotsinmaan.

Kätensä lujaan laskee kannellen,  
Ja silmä, kirjaan luotu, välkähtää:  
«Kenraali, niillä, joita uhkaatten,  
On suoja vahva tää.»

«Meill' aarre kallis, turva aseeton  
Se on, kuink' ikään onni vaihettuu;  
Sen valtiaanne vahvistanut on,  
Se hänen turvaantuu.»

«Siin' ikivanhuudesta säädetään:  
Jos rikkoo ken, niin syy on hänen vaan;  
Ei vaimo vastuuss' ole miehestään,  
Ei miesi vaimostaan.»

«Jos rikosta on maataan puolustaa,  
Jot' ei voi kelpo sydän myönnyttää,  
Miest' aseellista silloin rangaiskaa,  
Laps, vaimo säästäkää!»



«Te voiton saitte. Teill' on valta nyt,  
Siis minun tehkää, miten miellyttää!  
Mut laki, ennen mua syntynyt,  
Myös jälkeheni jää.»

Näin lausui. Säikähtäen vavahtaa,  
Nyt sydän nuorten miesten molempain;  
Mut kirkkaat silmäns' ukko kohottaa,  
Kenraaliin katsahtain.

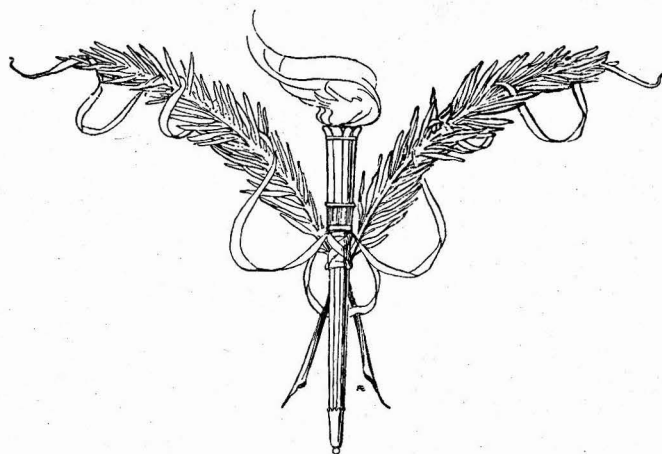
Tuon kasvoist' uhka oli hävinnyt,  
Ja katsanto jo muuttui lempeäks;  
Hän lujast' ukon kättä puisti nyt  
Ja kumarsi ja läks.

Mut kädet ristissä kuin rukoillen  
Nyt vanhus vaipui tuomar'istuimeen;  
Hän voittajana ylimaallisen  
Sai rauhan palkakseen.

Ja läsnä olleet todistivat niin —  
He kertoivat sen usein innoissaan —  
Kirkastus ihmeellinen huomattiin  
Nyt hänen kasvoillaan.

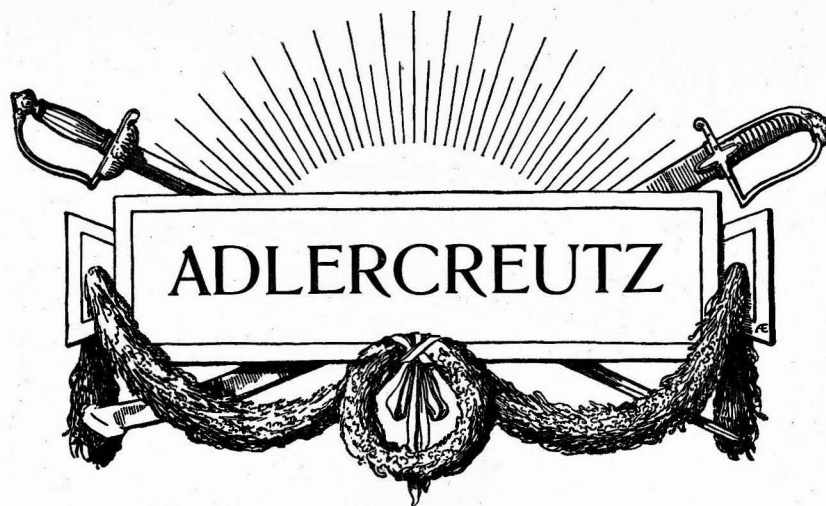
Ett' oli valo taivaan-ihanin,  
Siit' oli heillä yksi ajatus;  
Mut mistä kaunis hohde syntyisin,  
Siit' eri arvelus.

Sen toinen sanoi loisteeks auringon,  
Mi kirkkaan paistehensa heihin loi;  
Vaan toinen sanoi: «sisäistä se on,  
Sen omatunto toi.»









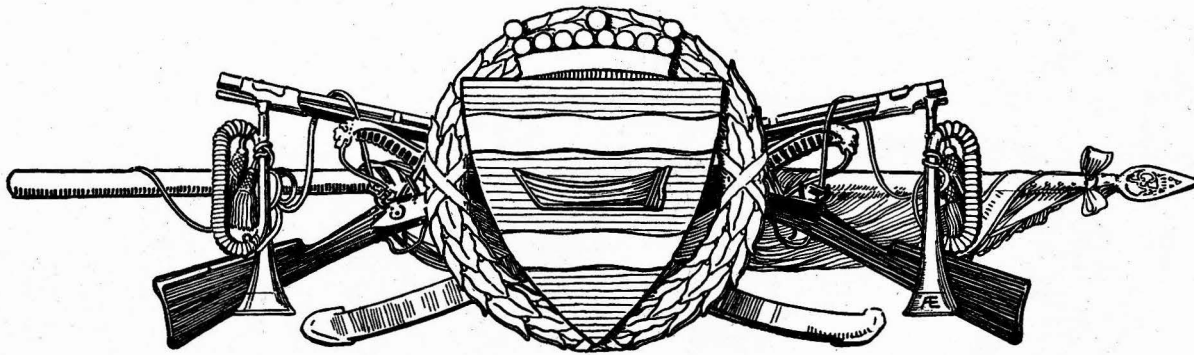
Siikajoen rannall' on tuo miesi ylhäinen  
Jok' yli vetten, maiden katsahtaapi?  
Jo ryhti, huulten uhka, säihke silmien,  
Kädessä miehekkäässä miekka tulinen  
Urosta, sotilasta muistuttaapi.  
Hän yksinään on, ilman seuraajaa,  
Mies nuori tullen menen herrallensa  
Vaan aika ajoin sanaa kuljettaa;  
Mut takana ja eessä kaksi armeijaa  
Veristä surmaa uhkaa toisillensa.

Hän tuossa näkee Siikajoen maiseman  
Niin kolkkona kuin ruumiin laudoillansa,  
Hän Suomen sodan muistaa vielä kolkommaan,  
Häpeän, paon, hylyks jääneen kunnian,  
Ja Ryssäin pilkkanaurun takanansa.  
Se syynä, miks niin synkkä otsa on,  
Miks varjo musta huolihunnun vetää  
Peitteeksi urhon jaloon muotohon:  
Hän näkee kuinka Suomi, äiti turvaton  
Nyt alttiiks jää, kun poikain miehuus pettää.



Ja hänen, tämän hävityksen näkijän,  
Ei tapa tehtävistään horjahdella.  
Uskollisempaa miestä löytäisitköhän?  
Hän vaarat koitti, soti, voitti, vertään hän  
Ja nuorna valoi maineen tanterella.  
Näät miehen, jot' ei riemut, murheen säät,  
Et mielet suurimman, ei alhaisimman  
Voi murtaa, taivuttaa, sä hengen näät,  
Min lentohon vaan nosti myrskyn tuulispäät: —  
Näät Adlercreutzin, urhoist' urhoisimman.

Ja hänen, hänen käskystänsä jällehen  
On alkava tuo ilve kurjamainen,  
Tuo kulku levoton, tuo retki tuskainen,  
Isänmaan, maineen, kaiken kadottaminen,  
Jot' itkemätt' on epätoivo vainen.  
Hän' täyttäin mit' on toinen määrännyt,  
Taas pakoon káskee, säästää miesten verta,  
Jo taisteluun ne oli säädetyt,  
Mut taistella ei saa ne, niiden täytyy nyt  
Taas paeta kuin ennen joka kerta.



‘ Hän näkee sotarinnan taajan, tasapään  
Taas pirstoiksi ja hajallensa menneen.  
Hän tuntee joka ruodun, rivin väessään,  
Sen toivot toivoi hän, sen liittyi elämään  
Ei yksin tänään, vaan jo kauan ennen.  
Hän tietää, ett’ei mielin tyvenin  
Se häpeisevää askelt’ astu tätä,  
Sen rintaa painaa murhe katkerin,  
Sydäntä kalvaa haava tuskastuttavin  
Tuimemmin tuonen miekan iskemätä.

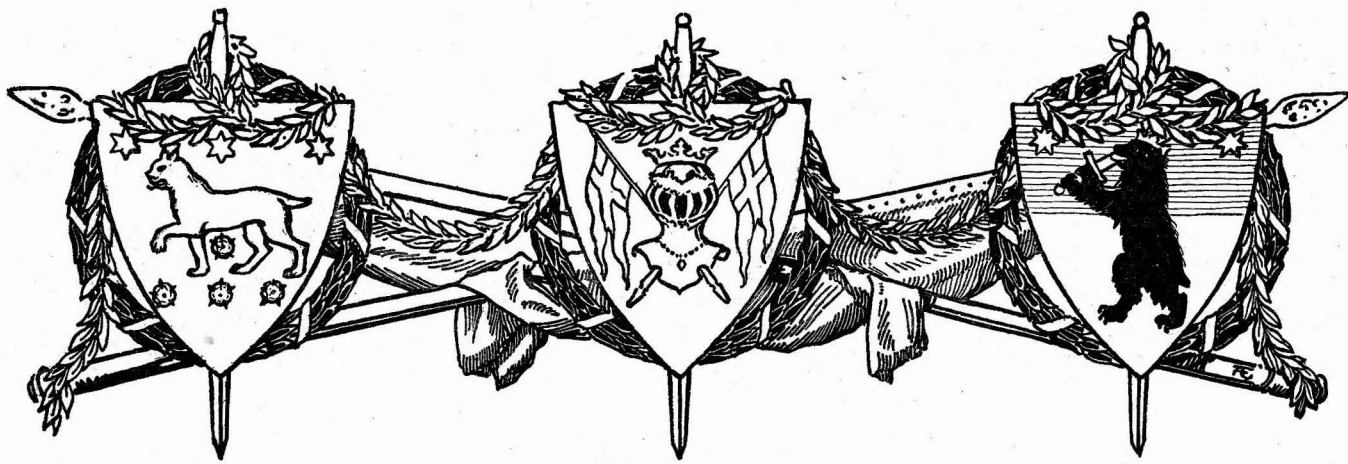
Ja väki tuo! On uljuutta ja voimaa sen  
Hän entis-aikaan saanut koetella,  
Hän muistaa kuin se kanssa Kustaa kolmannen  
Tulehen riemull’ astui, tiensä piirtäen  
Riveihin murtuneihin hurmehella.  
Väkeä samaa nyt hän johdattaa,  
Polveltaan uutta, vanhaa mieleltänsä,  
Se mitä sois ja vois, hän arvajaa,  
Siis, kun se peräytyy, hän synkän näön saa,  
Ja otsa jalo painuu häpeissänsä.





Jo Döbeln lähtenyt on vihaa hehkuen,  
Jo marssiin Palmfelt joukkons' alkaa viedä,  
Jo vaipuu Gripenbergin miekka voittoinen.  
On hetket kalliit. Sotalaumat Ryssien  
Jään yli ryntää sulkemahan tietä.  
Mut Adlercreutz viel' alallensa jää,  
Yks toimi häll' on valvottava vielä:  
Joella viel' yks joukko viivähtää,  
Ei liiku askelta, ei peräydy tää,  
Lippunsa luona vaan se seisoo siellä.

Sen johtaja jo väsyi pakoon, häpeään,  
Kun vaihtoi sotatannert' yhtä päätä,  
Paluunsa päätti hän, nyt vaiti, mietteissään  
Hän joukkons' eessä seisoo, käydä ryntäämään  
Hän tahtoo, muuten siihen paikkaan jäädä.  
Hän jähmettyiskö Pohjan hankihin?  
Ei, sodan liekkiin kuolla paremp' oisi.  
Kaarnaksi jäiskö meren hirsyihin?  
Ei, taistella kuin mies ja miesnä kuollakin  
Hän sois, ja joukkonsakin samaa soisi.



Väk' on se Hertenin. Sen tunte kenraali,  
Sit' ei hän tänne hukkaan henno jättää:  
Nuo miehet hänen kotiseutuns' synnytti,  
Hän kutsuu, käskee, rukoilee, — ne viipyvi,  
Kuin kuolemaa myös häntä pelkäämättä.  
Mik' ihme! Eikö niskoittelu tää  
Sytytä vimmaa? Ei, vaan ihastusta!  
Kas, silmä loistaa, otsa selkiää,  
Valloillaan tuli povess' on ja liekehtää,  
Ja kasvoiss' ilmestyy sen kajastusta.

Eik' aikaakaan, niin liekki jo on levinnyt  
Niin kauas leimahtain kuin silmä kantaa;  
Sanoja lentää, uusia taas lähtee nyt,  
Takaisin kääntyy joukot, pois jo käsketyt,  
Ja Hertenkin jo ryntää vasten rantaa.  
Kaikk' esteet sortaa voittokulku tuo,  
Jo katkaistu on sotavoima suuri,  
Ja avuks Turun urhot rientää luo,  
Ja Gripenberg hän Hämeen poikiansa tuo  
Hurraten, rivit vankkana kuin muuri.



Kas noita! Essen uljas, miekka kourassaan,  
Ja Heideman ja Ramsay kilvoin koittaa.  
Kas, kuin ne ryntää yli hurmeilevan maan!  
Ja Lange, Kihlström, Bremer, Bröijer, Nordensvan  
Ja sadat muut, noill' eikö voimaa voittaa?  
Jo vihdoin heltyy pakko toivoton,  
Vihdoinkin voiton seppel' loistaa kerta:  
Häpeä pitkä oli, ponneton,  
Nyt päivä kunnian taas heille noussut on,  
Työ tehdään, joll' ei ikäkausiin vertaa.

Ja turhaan ponnistaen Ryssät vastustaa,  
Ens kertaa ahdingossa näillä mailla.  
Rajevskin tulet ei voi enää kauhistaa,  
Pelätty, kuulu nimens' sammua nyt saa,  
Se tenhoaan ja voimaansa on vailla.  
Mut vielä koitos. Laumat Ryssien  
Ne pakenee, mut uudet sijaan saapi;  
Jo hiltyy vauhti Suomen urhojen;  
Mut kaukaa, hetki hetkelt' yhä paisuen,  
Nyt Porin uljas marssi raikahtaapi.





Avuks Döbeln joutuu. Sanan saatuaan  
Hän väkimarssin tänne riensi kohta.  
Tutulle nuotille jo, kuules, hurrataan.  
Hän näkyy. — Adlercreutzpa innostuksissaan  
Nyt hänen kanssaan joukot tuleen johtaa.  
Viel' leimuu sodan soihtu tuokion,  
Mut kohta sammuu se ja maahan kaatuu;  
Taas Siikajoen tanner meidän on,  
Taas kunniamme, verin pesty, tahraton,  
Ja ensimmäinen, suuri voitto saatu.

Hän, joka jäiselläkin hangell' astuen  
Rakasti maataan miellä palavalla,  
Jok' iloin sille verens' antoi lämpöisen  
Ja, kaikkein horjuessa, Suomen mainehen  
Pelasti vielä voimall' urhoisalla,  
Hän lepää. Rauhaan pääsi sankari,  
Maa Svean hänet kätki turvahansa;  
Jalosti sielläkin hän taisteli,  
Ja tuskinpa se päivä koskaan koittavi,  
Kun hänt' ei muista Svean jalo kansa.



Mut sankar'maassa vaikka unhotuksiin jäis  
Tää muisto suurempien muistoin kautta,  
Nimensä jos ei sydänt' enää sytyttäis,  
Ja kuluneine kirjaimineen hyljättäis  
Tuon uskollisen Suomalaisen hauta;  
Ei miehen maine kuolis kuitenkaan,  
Ei, henki rientäis ylpeällä miellä  
Laineiden poikki syliin synnyinmaan:  
Tääll' ei hän unhotukseen joudu milloinkaan,  
Tääll' elää hän, vaikk' onkin hauta siellä.

